

засвоєнням учнями критеріїв педагогічної оцінки. Для того, щоб вимоги вчителя були зрозумілими для учня і прийнятими до уваги (без останнього жодний педагогічний вплив не дає очікуваного результату), учитель повинен довести ці вимоги до розуміння школярів. Оціночні судження учителя повинні бути змістовними, мотивованими, повинно бути чітко зазначено, що учню вдасться, що виходить добре, а в чому він допускає помилки та як їх подолати. Розуміння учнем критеріїв педагогічної оцінки, усвідомленого його сприйняття дозволить включити в оціночну діяльність самих учнів.

Література

1. Амонашвили Ш.А. Обучение. Оценка. Отметка / Ш.А. Амонашвили. – М., 1980. – 167 с.
2. Блонский П.П. Школьная успешность / П.П. Блонский // Избранные пед. соч. – М., 1964. – 132 с.
3. Вієвська М. Соціально-психологічні аспекти діяльності в системі вищої економічної школи / М. Вієвська, Л. Красовська // Вища школа. – 2002. – № 2-3. – С. 53-65,
4. Губенко О.В. Стимулювання пізнавальної та творчої інтелектуальної активності школярів за допомогою оцінки / О.В. Губенко // Практична психологія та соціальна робота. – 2005. – № 11. – С. 6-11
5. Демчук Н.А. Развитие наблюдательности педагогически запущенных детей младшего школьного возраста: Автореф. дис. ... канд. пед. наук – М., 2005. – 26 с.
6. Подласый И.П. Педагогика / И.П. Подласый. – М.: Владос, 2000. – 376 с.
7. Словник-довідник для соціального працівника / Автор-упорядник канд. соціол. наук Литвин А.П. – Тернопіль, 2008. – С. 58
8. Роменова М. Психологія педагогічної оцінки [Електроний ресурс] // www.osvita.ua
9. Ушинский К.Д. Человек как предмет воспитания: Опыт педагогической антропологии: В 10 т. Т. 8 – 10. – М., 1955. – 324 с.

Аннотація. Стаття посвящена особливостям влияния оценивания на формирование личности педагогически запущенного ученика и роли отметки в учебной деятельности ребенка.

Ключевые слова: педагогическая оценка, педагогическая запущенность, учебная деятельность.

Summary. The article is devoted to the characteristics of the influence of the mark on the formation educationally neglected pupil's personality and the role of the mark in educational activity.

Key words: pedagogical mark, pedagogical neglection, educational activity.

УДК 373.3

Гайова В.С., Мельник І.М.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГАРМОНІЇ СТОСУНКІВ У ПІДСИСТЕМІ “МОЛОДШИЙ ШКОЛЯР-КОЛЕКТИВ”

Анотація. У статті аналізуються особливості та умови ефективного забезпечення гармонійних стосунків “вчитель – школяр – колектив”, обґрунтовано провідні положення успіху цього процесу. Акцентовано на суттєвому коректному педагогічному управлінні з боку вчителя розвитком особистості в колективі.

Ключові слова: учитель, учень, колектив, міжособистісні стосунки, гармонія, педагогічні умови.

Освіта ХХІ століття покликана реалізувати свою провідну соціальну функцію – формування цілісної, всебічно розвиненої особистості.

В умовах пріоритету гуманних засад в сучасній освіті проблема колективу, впливу його на особистість школяра не втрачає актуальності. І сьогодні є дієвим та значущим міркування В. Сухомлинського: “Джерелом виховної сили колективу є насамперед те, що у процесі колективної праці, у багатому колективному духовному житті людина бачить сьогодні в своєму товаришеві те, чого вона не помічала вчора, – відкриває людину, і саме завдяки цьому вона, образно кажучи, заглядає сама в себе, оцінює сама себе, зіставляє – що в мені було, і що є сьогодні. Це винятково важливий момент духовного життя колективу” [1, 209].

Як бачимо, педагог акцентує на ролі колективу як для окремого індивіда (пізнає та відкриває людину в самому собі), так і для колективу в цілому (пізнає колектив).

У педагогічній теорії та практиці вітчизняних педагогів минулого С.Рачинського, С.Шацького, А.Макаренка, Г.Ващенко, В.Сухомлинського, О.Захаренка чільне місце належало питанню формування особистості школяра в колективі.

Проблему колективу, формування особистості в ньому, становлення міжособистісних стосунків у шкільному колективі на даному етапі розвитку педагогічної науки турбують багатьох учених (І. Бех, О. Богданова, В. Кузь, А. Мудрик, О. Киричук, Л. Коломінський, А. Нісімчук, І.Якиманська та ін.), які в психолого-педагогічних аспектах обґрунтовують гуманістичну, особистісно орієнтовану концепцію.

Метою нашої статті є зосередження уваги на особливостях та умовах формування особистості молодшого школяра в колективі.

Завдання – узагальнити та обґрунтувати педагогічні умови ефективного забезпечення гармонії стосунків “вчитель – школяр – колектив” в умовах школи І ступеня.

Науковими дослідженнями доведено, що в педагогічному управлінні життям шкільного колективу вчителів варто враховувати такі положення: моральна спрямованість діяльності колективу

як провідний показник його соціальної зрілості; організаційна єдність шкільного класу (групи), що виражається у взаємодії та взаємозалежності членів групи, у діловому співробітництві; узгодженість дій групи та органів самоуправління при збереженні консолідуючої ролі дитячого самоуправління; групова підготовленість, що засвідчує колективний досвід, нагороджений групою; психологічна єдність, що інтегрує інтелектуальну, емоційну та вольову єдність групи.

Додамо, що врахування вищезазначених положень забезпечить коректний вплив на поведінку і мотиви діяльності членів колективу з боку педагога з метою досягнення поставлених цілей.

Безумовно, вчитель, організовуючи діяльність колективу, виступає в ролі менеджера.

І тут ми погоджуємося з міркуваннями І.Климчук, яка стверджує, що в діяльності всіх менеджерів, незалежно від виконуваних ними функцій, є дещо спільне, однак є і відмінне. При цьому автор зауважує, що в “управлінській діяльності завжди присутнє дещо таке, що не піддається кількісному аналізу і що прийнято називати мистецтвом управління” [2, 71].

З огляду на те, що вчитель початкових класів працює з особливим контингентом школярів, він не повинен покладатися лише на власний досвід, інтуїцію. Погоджуючись з думкою І. Климчук, ми додамо, що мистецтво управління вчителя початкової школи – це і є вміння пристосувати досягнення науки управління до специфіки школи, особливостей школярів (враховувати сензитивність молодшого шкільного віку), їх досвіду, специфіки професійної діяльності, умов конкретного освітнього середовища (класу, школи, батьків; особливостей власного характеру).

Дитячий колектив – основна база нагромадження школярами позитивного соціального досвіду, засвоєння якого спеціально планується і спрямовується педагогом. Органічна єдність особистого і соціального народжується в колективній суспільно корисній діяльності і проявляється в колективізмі.

Колективізм – це почуття солідарності з групою, усвідомлення себе її часткою, готовність до дій на користь групи і суспільства.

Виховання колективізму в шкільному колективі досягається різноманітними шляхами і засобами: організацією співпраці і взаємодопомоги в навчанні, праці, суспільно корисній діяльності, спільною участю в культурно-масових і спортивних заходах тощо.

Отже, навчально-виховний колектив – це організована група, в якій її члени об’єднані спільними цінностями і цілями діяльності, значущими для дітей, в якій міжособисті стосунки опосередковуються соціально і особистісно значущим змістом спільної діяльності. Учнівський колектив – це одночасно і середовище (умова), і засіб розвитку особистості школяра, це організованість людей, в якій реалізуються їх багатоаспектні зв’язки з суспільним життям.

В організації колективу класовод повинен багато уваги приділяти вивченню міжособистісних стосунків, які є основою стосунків між людьми.

У соціальній психології в міжособистісних стосунках виділяють дві групи: ділові та особистісні стосунки. Положення учня в системі означених стосунків можуть не співпадати.

Наприклад, невстигаючий учень може бути любимчиком однокласників. Тому вчитель повинен пам’ятати: не можна ототожнювати положення учня в системі міжособистісних стосунків з положенням сильного, середнього чи недостатньо встигаючого учня. Хоча в цілому ступінь інтеграції ділових та особистісних стосунків служить показником сформованості колективу.

Це значить, що в практичній роботі класовод повинен постійно турбуватися про їх зближення: пропонувати для обрання активу класу ініціативних, з організаторськими здібностями учнів, змінювати актив, з метою надання можливості кожному проявити себе; підвищувати творчу ініціативу, розвивати організаторські здібності школярів; наповнювати навчальну діяльність елементами взаємозалежності (введення навчальних ролей “консультанта”, “помічника вчителя”, “асистента” тощо); вчити школярів правилам організаторської роботи, діям планування, контролю; віднаходити в учнів з низьким статусом (заниженою самооцінкою) такі якості, які могли б показати всьому класу, на що здатний даний учень. Для цього іноді треба спеціально організовувати таку діяльність, у якій би школяр проявив себе.

Для вивчення міжособистісних стосунків застосовуються різноманітні методики: соціометричне опитування, спостереження, анкетування, лабораторний експеримент, природний експеримент тощо. Суть цих методик полягає в установленні статусної структури, тобто виявлення положення кожного члена в колективі.

Для вивчення особистісних взаємостосунків застосовується методика соціометрії, з допомогою якої визначається соціометричний статус учня за діловими та емоційними критеріями, тобто його положення на основі переваги, наданої йому іншими учнями у тому чи іншому вигляді бажаного спілкування. У соціометричному опитуванні учні віддають свої переваги у формі вибору. Запитання (критерій) для вибору дається в умовній формі, наприклад: “З ким із твоїх друзів ти хотів би грати

в улюблену гру? Чому?” На основі цієї методики вчитель може визначити лідера в колективі, “прийнятних”, “неприйнятних”, “любимчиків”, “зірок”, “ізолюваних”, “відкинутих” та ін.

Однак вчителю варто пам’ятати, що соціометричний статус може не співпадати з реальним положенням учня в колективі. Наприклад, учень, який добре навчається, бере активну участь у житті класу, не отримав жодного вибору за емоційним критерієм). Для точнішого визначення потрібні додаткові відомості про учнів, отримані з допомогою інших методик. Соціометричне опитування відображає лише бажане спілкування, тому на практиці його результати повинні доповнюватися іншими матеріалами.

Знаючи структуру міжособистісних стосунків, методи її вияву, класовод може здійснювати корекційні дії, спрямовані на оптимізацію міжособистісних стосунків, визначити, яке місце займає той чи інший учень в системі емоційних та ділових стосунків.

З метою забезпечення нормовідповідності дитячих міжособистісних стосунків вчителю варто знати найпоширеніші розвивально-руйнівні типи міжособистісних стосунків вихованців, які виділяє І. Бех [3, 5]: 1) глузування вихованця над своїм ровесником, який зробив зауваження стосовно його несхвальних дій. Той, кого викривають, ображаючись за висловлену неприємну оцінку і не маючи іншого засобу помститися, дошкуляє ровесникові насмішками, сподіваючись таким чином приховати свої недоліки; 2) дорікання своєму ровеснику, що спричиняється необдуманістю з боку вихованця. Як правило, такий докір виявляється необ’єктивним; 3) несправедливе звинувачення вихованцем свого ровесника на основі лише чуток, не турбуючись про їх достовірність чи підозри.

З огляду на ці правила педагог повинен дотримуватися чіткої корекційної тактики: вчити вихованців гасити деструктивні стосунки. В учнів, схильних до деструктивних взаємин, зміцнювати віру у власні позитивні особистісні зміни. Корекційно-виховні впливи педагога повинні бути спрямовані на формування дружніх і морально-відповідальних стосунків у колективі.

Практика переконує, що керівництво процесом формування гуманних стосунків у колективі ефективне за умови дотримання таких етапів:

Перший період – осмислення педагогом цілей і визначення завдань у роботі з учнями, а також врахування інструкцій та рекомендацій керівних органів щодо вироблення позитивних якостей в особистості, основних напрямів виховання дітей у дусі гуманізму, єдності дій класовода з учителями-предметниками, які працюють у даному класі, організацією, батьками, громадськістю, рівня вихованості школяра і його внутрішньої культури.

Другий період полягає в розробці плану (на основі загальношкільного) виховання колективу школярів, основних напрямів їх діяльності.

Третій – реалізація складеної програми. Сюди входить проведення заходів, спрямованих на формування гуманних стосунків у колективі школярів з урахуванням єдності мети, змісту, принципів гуманізму.

Четвертий період – визначення шляхів і засобів, форм і методів керування. Це контроль за виконанням плану, здійсненням поставленої мети, оперативне розв’язання поточних завдань, регулювання основних аспектів діяльності класного колективу.

У п’ятому, завершальному періоді аналізуються та узагальнюються результати виконання плану. Основою цього є визначення рівня розвитку членів колективу і стосунків між ними, виявлення нерозв’язаних питань, недоліків у реалізації плану та їх причин.

Аналіз змісту періодів переконує в тому, що керування процесом формування гуманних стосунків у класі залежить значною мірою від інформації про засвоєння учнями гуманізму, про рівень вихованості колективу в цілому і кожного його члена зокрема. Ця інформація ретельно обробляється, регулярно поновлюється і використовується для вжиття своєчасних заходів.

Досвід роботи вчителів початкових класів свідчить, що керування процесом формування гуманних стосунків в учнівському колективі буде ефективним за умови, якщо класовод систематично одержуватиме інформацію про якісні зміни в цих стосунках. Така інформація надходить у центр керування, який складається з активу класу на чолі з педагогом. На її основі тут приймаються необхідні рішення. Завдяки одержаній інформації вчитель коригує складений раніше план роботи.

Отримання інформації – справа нелегка. Є учні, які в колективі однокласників добрі і чуйні, допомагають своїм друзям долати труднощі під час навчання. Проте інколи на вулиці, у дворі свого будинку, в сім’ї вони здатні на антигуманні вчинки, про які, як правило, вчитель не знає. Теорією і практикою доведено, що в поведінці дитини, її особі, у рівні її вихованості дуже важко визначити ті показники, які відображали б суттєві сторони її особистості і разом з тим піддавалися б обліку, математичній обробці (інформація повинна бути максимально точною).

Важливою особливістю роботи вчителя є те, що він сам, як організатор, виконує роль головного координуючого і керівного органу, завданням якого є планування виховної роботи і безпосередня її реалізація.

Планує роботу вчитель сам, а процес формування гуманних стосунків у колективі відбувається за допомогою колективу учнів, якщо він досяг, на думку класу, високого рівня розвитку.

Послідовність керівництва процесом формування гуманних стосунків у колективі школяра видно із поданої нижче схеми:

Планування процесу формування гуманних стосунків

У схемі чітко визначено основні функції класовода. Планування процесу включає методи і засоби формування гуманних стосунків, аналіз умов, за яких розвивається колектив, а також програмування роботи вчителя. При плануванні означеного процесу учитель дотримується вимог до школярів з боку педагогічного колективу, сім'ї і громадськості, враховувати рівень вихованості учнів. Створення стосунків взаємозалежності, взаємної відповідальності і контролю, підлеглих і керування педагог вважає найважливішою умовою морального виховання колективу школярів. При цьому враховується психологічний характер вчинків і поведінки як колективу в цілому, так і кожного його члена зокрема. Особлива увага звертається на інтереси і запити учнів, а також на наявність одного з таких психолого-педагогічних виявів як колективний опір вихованню. Такі моменти за певних умов відіграють важливу роль, тому вони завжди в полі зору класовода.

Під час планування вчитель чітко систематизує методи і засоби виховання, враховує умови й ситуації, що склалися в колективі. Тільки після цього складається план роботи і реалізується на практиці. Систематично підбиваються підсумки здійсненого, вживаються заходи для усунення недоліків. Аналіз змін, що відбулися в колективі, дає змогу вчителю виявити, що ще треба зробити, на що звернути увагу. Коригування попереднього чи заново прийнятого рішення і прогнозування перспективи розвитку колективу – заключний етап здійснення процесу формування гуманних стосунків у колективі учнів. Знання стосунків, що складаються між учнями, дозволяє класоводу зробити процес

формування гуманних стосунків керованим, свою роботу – раціональнішою й ефективнішою.

Основою розвитку моральних стосунків є цілеспрямована спільна діяльність учнів: навчальна, трудова, суспільно корисна. Проте зустрічаються ще шкільні колективи, в яких, незважаючи на змістовну і різнопланову спільну діяльність, слабо розвинені потреби в спілкуванні, а також колективні зв'язки.

Зв'язки, що об'єднують школярів у колективі, дуже різні за своїм змістом і характером. Вони бувають короткочасними й тривалими, позитивними й негативними, безпосередніми й опосередкованими. Зв'язки стійкого характеру, що переважають у колективі, утворюють систему гуманних стосунків, де учень є їх об'єктом і суб'єктом. Виявляючи гуманність до членів колективу, він тим самим впливає й на свій моральний розвиток, відчуває цей вплив і на собі.

За яких же умов діяльність учнів сприятиме виникненню справжніх гуманних стосунків, встановленню усталених зв'язків? У цьому зв'язку важливо розв'язати питання про те, як поєднати педагогічне керівництво з розвитком у школярів гуманних стосунків у процесі самоорганізації, оскільки вони виступають лише як продукт активності самих учнів.

Кожен знає, що діти краще слухаються вчителя в тому випадку, коли між ними встановлюються повне взаєморозуміння і взаємоповага. Проте головну роль при цьому відіграють не просто психологічні механізми, на основі яких ці стосунки формуються, а насамперед їх спрямованість, що полягає, передусім, в поєднанні всіх напрямів виховання. Адже доброта, чуйність, взаєморозуміння, повага й інші якості, які розкривають психологічну суть гуманних стосунків, формуються на справжній моральній основі. На основі гуманізму створення стосунків у різних видах діяльності є гарантією формування бажаних моральних якостей особистості і водночас робить процес морального виховання керованим. За характером стосунків, що склалися, можна говорити про гуманну вихованість учнів та про педагогічну майстерність педагогів.

Досвід свідчить, що набуття учнями моральних знань має випереджати практику формування гуманних стосунків. Воно необхідне їм для прогнозування перспективи розвитку останніх. Вчитель допомагає кожному школяреві усвідомити свої стосунки з ровесниками, молодшими і старшими товаришами. Знання, одержані в школі, допомагають учням глибше зрозуміти життя, усвідомити свої громадянські обов'язки, розпізнавати антигуманні вчинки і боротися з ними.

Психологи довели, що моральні знання в процесі спільної діяльності поступово перетворюються у позитивну якість особистості.

Для забезпечення моральних знань у школярів і формування гуманних стосунків у колективі ефективними є методи репродуктивного пояснення, привчання до праці і виконання завдань, виховні ситуації, стимулювання, гальмування тощо. Вирішальне значення при цьому мають педагогічні умови і фактори, до яких, зокрема, належать організовані заняття в школі, участь у дитячих і юнацьких організаціях, безпосередній вплив старших, а також дитячих колективів, стосунки, що виникають у процесі комплексного виховання.

Досвід свідчить, що формування гуманних стосунків є цілеспрямованою, систематичною, планомірною, послідовною роботою. Лише за таких умов можна досягти високої ефективності у виробленні гуманних якостей кожного члена колективу школярів.

Безперечно, від організованості колективу і функціонування залежить сила його виховного впливу на особистість, дієвість всіх його ланок, дієвість органів управління, міжособистісних стосунків, якість різнопланової діяльності, кінцевий результат виховання – сформована особистість.

У розвитку колективу особлива роль належить спільній діяльності. Це спонукає вчителя до залучення всіх учнів до різноманітної змістовної діяльності, а також такої її організації і стимулювання, що забезпечували б згуртування, об'єднання вихованців у працездатний керований колектив. Відтак вчителю доцільно керуватися двома важливими позиціями: 1) в якості важливих засобів формування колективу виступають навчальна та інші види різноманітної діяльності (колективні творчі справи); 2) діяльність вихованців повинна будуватися з дотриманням низки умов, а саме: вміла постановка вимог, формування здорової громадської думки, організація захоплюючих перспектив, створення і примноження позитивних традицій колективного життя.

Таким чином, діяльність вчителя початкових класів спрямована на формування особистості школяра в гармонії з колективом, є стратегічним напрямом виховання на засадах гуманістичних традицій.

Успіх впливу педагога на колектив, міжособистісні стосунки та окрему особистість залежатиме від вміння педагога: доцільно спланувати діяльність колективу, визначити чітке місце кожного школяра в ній; бачити у вихованцях своїх помічників, надійну опору; забезпечувати особистісно-діяльнісний підхід в організації життєдіяльності вихованців з опорою на наявний досвід і традиції, з врахуванням

новітніх педагогічних технологій; через улюблену справу гуманізацію міжособистісних стосунків формувати доброту, щирість, чуйність, взаємоповагу, доброзичливість, що в цілому забезпечить створення мікросередовища, в якому учень почуватиме себе значущою, захищеною особистістю – працювати творчо, з ініціативою і любов'ю до дітей.

Отже, ми висвітлили педагогічні умови ефективного забезпечення гармонії стосунків у системі “вчитель – молодший школяр”. Підсумуємо, що особливо суттєвим є розуміння дитини, її внутрішнього світу, запитів, інтересів, потреб, забезпечення сприятливого морально-психологічного здоров'язберігаючого клімату в колективі школярів. А це можливо при вмілому професійному спрямуванні управління життям колективу з боку вчителя.

Література

1. Сухомлинський В. О. Сто порад учителю / Сухомлинський В. О. – К.: Рад. школа. – 1988. – 304 с.
2. Климчук І. О. Менеджмент як основа економічної культури керівника загальноосвітнього навчального закладу / І. О. Климчук // Гуманітарні науки. Науково-практичний журнал. – 2009. – №1(17). – С. 68-74.
3. Бех І. Д. Виховання особистості: У 2 кн. Кн. 1. Особистісно-орієнтований підхід / Бех І. Д. – Теорет.-технол. засади: Навч.-метод. посібник. – К.: Либідь, 2003. – 278 с.

Анотація. В статті аналізуються особливості та умови ефективного забезпечення гармонії стосунків у системі “вчитель – школяр – колектив”, обґрунтовані ключові позиції успіху цього процесу. Акцентовано на суттєвому коректному педагогічному управлінні з боку вчителя розвитком особистості в колективі.

Ключові слова: вчитель, учень, колектив, міжособистісні стосунки, гармонія, педагогічні умови.

Summary. In the article features and terms of the effective providing of harmony of relations are analysed in the system a “teacher is a schoolboy is a collective”, key positions of success of this process are grounded. It is accented on a substantial correct pedagogical management from the side of teacher by development of personality in a collective.

Key words: teacher, student, collective, interpersonality relations, harmony, pedagogical terms.

УДК 378.03

Гриб С.Є.

ТЕСТОВІ ТЕХНОЛОГІЇ Й ВИХОВАННЯ (ОКРЕМІ АСПЕКТИ)

Анотація. У статті розглянуті виховні моменти при використанні тестових технологій. Професійно та лінгвістично грамотні тести формують наукове мислення, взаємний аналіз студентами самостійної роботи сприяє вихованню культури та толерантності в процесі спілкування, а педагогічний такт й коректність викладача при підведенні підсумків тестування створює атмосферу успіху, що є стимулом для пізнавальної діяльності студентів.

Ключові слова: тестування; всебічний розвиток; наукове, пізнавальне, професійне мислення.

В умовах становлення української державності, відродження й становлення національної духовності, формування національної гідності громадян роль учителя у суспільстві зростає. Учитель як уповноважений суспільства, поряд з батьками, несе головну відповідальність за соціальну зрілість кожного вихованця.

Учитель – творець духовної сутності людини.

Завдання суспільства на новому рівні свого розвитку і полягає в тому, аби створити оптимальні умови й ефективні програми для всебічного розвитку особистості, пам'ятаючи, що це, в свою чергу, – важливий майданчик для сходження, злету суспільства на більш високий рівень соціально-економічного розвитку.

Формування особистості не проходить стихійно лише за внутрішніми законами саморозвитку. Помітну роль у цьому процесі відіграють конкретні люди, які займаються вихованням як професійною діяльністю. Процес виховання є найбільш діалектичним: обставини, суспільство впливають на формування конкретної людини, вона у свою чергу своєю діяльністю змінює оточуюче середовище. Вирішальну роль у цьому процесі, крім успадкованості певних особливостей людини, відіграє соціальне середовище і виховання.

Поєднання навчальних та виховних функцій освіти передбачає здійснення цілеспрямованого впливу на особистість з метою створення оптимальних умов для її всебічного гармонійного розвитку, акумулювання загальнолюдських і національних морально-духовних цінностей, що забезпечують формування особистості.

Розвиток освіти в Україні на найближчі роки та перспективу XXI століття визначає створення життєздатної системи безперервної освіти для забезпечення можливостей постійного духовного самовдосконалення особистості, формування інтелектуального та культурного потенціалу як найвищої цінності нації.